

Endüstri devriminde amaç, makineler kurup içinde yaşamak değildi. Aracın amaç haline dönüşmesi, bugün beraberinde birçok sorun yarattı. Şöhret toplumu olan, "Yatay Toplumun"un dikey topluma göre beraberinde getirdiği değişim, popüler kültürün yaşamımızın bir parçası olması bu sorunlardan birisidir. Bu yüzeysel sorun teknoloji, iletişim ve ulaşımdaki gelişmelerin bir diğer sonucudur. Einstein'ın da söylediği gibi; "Sorunlarla aynı düşünce seviyesinde çözüm üretemeyiz." Mimarlık ve tasarım disiplinlerinin tüketim kültürü ile kurduğu ilişki bağlamında çözüm üretebilmek için, bu kültürün dışına çıkabilmeli, düşünce dünyamızı, içine doğup büyüdüğümüz tüketim dünyasının ötesine taşıyabilmeliyiz. Bugün mimarlığın bir uçta "Star Mimar"dan diğer uçta "çekme mesafesine" kadar uğraştığı birçok soruna çözüm olarak, "MOBBİG" Mimarlık Okulları Bölüm Başkanları İletişim Grubu'nun Mimarlık Eğitimi için tavsiyelerinin hiçbirinin bu anlamda, bu sorunların küresel sorunlar olduğuna dair de bir farklı bakış açısı içerdiğini de göremiyorum.

Üniversite veya Evrenkent, yüksek düzeyde eğitim, öğretim, bilimsel araştırma ve yayın yapan fakülte, enstitü, yüksekokul vb. alt bölümlerden oluşan ve öğrencilerine belirli ihtisaslar kazandıran öğretim ve araştırma kuruluşu olarak evrensel değerler üzerinden, dünya ve tüm insanlık ölçeğinde kurgulanmalıdır, çünkü bilim tüm insanlığın menfaatini gözetmektedir. Üniversite mezunlarının yaşadıkları köy, kent, ülke ve bölge sorunlarına, bir dünya vatandaşı olarak, tüm dünyada geçerli olabilecek çözümler üretebilmeleri beklenmelidir. Tüm dünya ölçeğine ek olarak tüm zamanlarda geçerli olabilecek çözümler üretene "Dahi" denebilir.

Üniversite düzeyinde eğitimi olan mimarlık ve tasarım, bireyin özelinden başlayıp, tüm etkili olduğu ölçeklerde insan hayatına şekil ve yön vermektedir. Bu anlamda toplumların fikirleri yaşayabilmesi ve hatta "Moda" haline getirebilmesi mimarların ve tasarımcıların marifetiyledir.

Toplum bireylerden oluşmaktadır. Mimarlık ve tasarım da aslında konu ile ilgili olan bireylerin üretimidir. Sonuçta mimar ve tasarımcıların üretim tarzı ve tavırlarındaki olgunluk, insan hayatının tarz ve tavrına önemli gelişmeler kazandırmaktadır.

Birey, embriyo olarak oluşumu sırasında kaynakça olarak DNA 'ya başvurduğu gibi, doğumdan sonraki olgunlaşma sürecinde, içine doğduğu aile, toplum ve yaşam ortamına (habitat) başvurmaktadır.

Toplum için olgunluk, bireyin tavır ve halleri ile birlikte, topluma faydalı olup olmadığı ölçüsünde söz konusu olur. Bu olgunluğun ölçütü topluma, geleneksel, süregiden yaşam tarzına ve hatta toplumun kabul ettiği moda akımlara uymaktır. Ancak tüm bu olgunlaşma süreci içerisinde, bireyin, aile ve çevresinden edindiğinden farklı olarak, kendinden menkul fikir, tarz ve tavır sahibi olarak olgunlaşması mümkündür. Bu olgunlaşma, bireyin toplumun onayına ihtiyaç duymadan karar verebilme olgunluğu ile kendini gösterir.

Kendinden menkul fikir, tarz ve tavır ise mimar ve tasarımcının gerçekten ihtiyaç duyduğu olgunluktur. Mimar ve tasarımcı, toplumun gidişatından etkilenen değil, toplumu gidişatına yön veren olabilmeli, bu görevini başarabilmesi için kendinden menkul bir tarz ve tavır sahibi olabilmelidir. Aksi takdirde toplumun gidişatı hasbelkader, gelişigüzel bir seyir alır. Bireyler; -Ne oluyor yahu ? Neden böyle oluyor ? filan demeye başlar.

Mimar veya tasarımcıya, kendinden menkul fikir, tarz ve tavır sahibi olabilmesi için, mimarlık ve tasarım eğitimi aldığı süreçte, büyüdüğü toplum ve yaşam ortamından (habitat) bağımsız bir ortamda yaşama imkanı verilmelidir. Evrensel ölçekte fikir üretebilmesi için, toplum hayatından ve süregiden moda fikirler dünyasından ayrı yaşayabilmesi, böylece "toplumdan aldıkları ve gerçek ihtiyaçları" arasındaki farkı kavrama şansını yakalayabilmesi gerekir. Barınma, beslenme, giyim, ulaşım gibi temel ihtiyaçlarını bireysel tercihlerine (toplumdan edindiği tercihlerden farklı olan) göre yapılandırabilmeli ve deneyimleyebilmelidir. Bu toplumdan ayrık süreçte ihtiyacı olan her bilgiye ulaşabilmeli, ihtiyaç duyma olasılığı olan temel bilgiler ile donatılmalıdır. Okudukları ve öğrendiklerinden süzüp, "kendinden menkul dünyası" başlığı altında birleştirdiği fikirlerinden üretebilme imkanı verilmelidir. Bu üretim, bireyin kendinden menkul kendini yaratma sürecindeki adımlar gibidir. Ne kadar çok üretebilirse, o kadar çok büyüyecek ve olgunlaşacaktır. Akıntıya karşı durma ihtiyacı olmadan ancak akıntıya rağmen özgün ve kendinden menkul dünyasında yaşayabilecek, ilerleyebilecek, dolayısıyla sağlam bir gidişatın temellerinden, yön göstericilerinden olabilecektir.

Kabul edilmiş ve gelişmesi için halen tartışmaların sürdüğü Mimarlık Eğitiminin kapsamına ek olarak gerekçeleri ile birlikte önerdiğim eğitim konu başlıkları şunlardır;

1- Bilgi, zihnimizde, kelimelerden oluşmaz. Kelimeler ancak bir ifade, iletişim dilidir. Kelimelerin ötesinde düşünebilmenin yollarında birisi de, kelimelerden başka dillerle iletişim kurabilmekten ve kendini ifade edebilmekten geçer. Bu anlamda, mimarlık ve tasarım eğitiminin olmazsa olmazı geometri dilinin yanında, en az kendini ifade edebilecek kadar;

- Müzik (Şan veya enstrüman ve enstrüman tasarımı)

- Pantomim ve dans (Vücut dili) - Fotoğraf ve film (Görsel ve İşitsel birlikte)
- Heykel ve resim dersleri (El-Beyin iletişimini geliştirmek için)
2- İnsanlık tarihinde bulunduğumuz zamanı daha iyi tanıyabilmek ve geleceğe dair fikir üretebilme imkanı için;
- Sanat tarihi. Felsefe tarihi
3- Yerküre üzerinde bulunduğumuz yeri daha iyi tayin edebilmek için,
- Astronomi (Gözlemevi). Gemicilik ve navigasyon
4- İnsanın temel (gerçek) ihtiyaçlarına dair fikir üretebilme ve deneyim için;
- Botanik, tarım. Zooloji. Yemek pişirme ve sağlıklı beslenme (Gastroloji). Tereyağı, Peynir, Zeytin, ekmek, yoğurt vbg yapımı. Kumaş dokuma ve terzilik. Tekne ve/veya taşıt tasarımı (yelkenli, sörf, bisiklet vgb). Seramik. Marangozluk. Demircilik. Doğal yapı malzemesi üretimi. Tesiat (elektrik ve sıhhi). Temel elektronik ve bilgisayar programlama
5- Kendini ve insanı tanıma, zihin ve beden uyumu için;
- Spor. Meditasyon. Yoga. Temel sağlık bilgisi
6- İnsanlığın gezegenimizde yaşamını devam ettirebilmesi için;
- Yeşil enerji teknik ve üretimi. Atık dönüştürme ve çevre bilgisi. Yeniden kullanım
Ana fikirde teklif ettiğim eğitim süreci için, bugüne kadar hiç dokunulmamış ve kullanılmamış bir bölge seçtim. Doğal su kaynakları var ve elektrik yok. Böylece kendinden menkul, sürdürülebilir enerji kullanmak ve şehir elektriği olmayan bir yaşam deneyimlemek mümkün. Bugüne kadar, yaz aylarında gelen günübirlik ziyaretçiler dışında insan bulunmadığı için balıklarından kuşlarına kadar korunmuş bir bölge.

Tüm bu şartlar eğitime ve öğretime şüphesiz çok iyi etki sağlar, eğitim sürecinin cazibesini artırır ancak bölgenin seçimindeki esas amaç; öğrencinin, eğitim dışı zamanlarında dahi, sürekli üretken olabileceği, böylece kendi potansiyelini keşfedebileceği bir süreç yaşayabilme imkanına kavuşması olur. Öğrenci, kendi hayatını, kendi yetenek ve istekleri doğrultusunda kurabilir. Kendi ürettiklerinin dışında hiçbir imkan ve faaliyetin olmayacağı bir ortamda üretken olduğu ölçüde başarılı ve başarısı sayesinde de keyif alabileceği bir süreç yaşayabilir. Kendi yaptığı olta ile kendi tasarladığı ve ürettiği teknede yakaladığı balığı yine kendisi pişirip, kendi yetiştirdiği buğdayların unundan yaptığı ekmeğin arasında yiyebilir, arkadaşı ile paylaşabilir. Kendi çaldığı gitarla arkadaşının besteleyip söylediği şarkıda keyiflenebilir. Kendi ürettiği zeytini, peyniri, balı, kendi topladığı yumurtayı yiyebilir. Kendi beslediği koyundan kırıp eğirdiği iplik ile dokuduğu kumaştan, kendi tasarlayıp diktiği gömleği giyebilir.

Öğrencinin beslenme, giyinme, haberleşme, iletişim, eğitim, ulaşım için kendi fikirlerini hayat geçirerek, üreterek yaşayabileceği, kendi hayatını, kendi gerçek ihtiyaçlarına göre düzenleyebileceği bir sürecin en olgun noktası hiç şüphesiz barınma, yani mekan tasarımı olabilir. Mimarlık, ulaşacağı en üst olgunluk olabilir ve toplum içine döndüğü zaman insan hayatına gerçek katkı sunabilecek bir - kendinden menkul birey- olma imkanına kavuşabilir. Böyle bir eğitim süreci yaşayabilirse kişi, kendisi ve toplum arasındaki ayrımın farkına varabilir ve toplum içinde akıntıya karşı durma ihtiyacı duymadan, akıntıya rağmen kendi yolunda ilerleme yeteneği geliştirebilir ve topluma katkıda bulunabilir. Başkalarının yaptığından çok kendi yaptıkları ile ilgilenebilir. Tükettiğinden çok üretebilir. Dolayısıyla bu kişiler sayesinde toplum bilinçli bir gelişme ve ilerleme yönü bulabilir. Toplumdan izole bir süreç gibi görünse de, toplum ile dengeli bir iletişim kurabilmek için;

Daha iyi bir dünya için: Bir olgunlaşma süreci olarak mimarlık ve tasarım eğitimi !

Kaynakça;

- Friedman'ın Yatay Toplum Tanımına Tasarımda Yataylaşma Açısından Bir Yaklaşım.

<https://www.academia.edu/41035863/>

[FRIEDMANIN_YATAY_TOPLUM_TANIMINA_TASARIMDA_YATAYLA%C5%9EMA_A%C3%87ISIN_DAN_B%C4%B0R_YAKLA%C5%9EIM](https://www.academia.edu/41035863/)

- Kalebodurla Mimarlar Konuşuyor.

https://www.youtube.com/channel/UCmCf8gGfGas5_3JcGCvDAA

- Türkçe Sözlük

<https://www.turkcebilgi.com/%C3%BCniversite>

- Eğitim Sosyolojisi. Doç.Dr. Mahmut Tezcan Ankara 1985

<http://kitaplar.ankara.edu.tr/dosyalar/pdf/150.pdf>